

BOSHLANG'ICH SINIF O'QUVCHILARIDA MATEMATIKANI SINFIDAN TASHQARI O'RGATISH METODIKASI

<https://doi.org/10.5281/zenodo.19638070>

Amanova Marxabo Mirzaxmad qizi

Toshkent amaliy fanlar universiteti "Boshlang'ich ta'lim yo'nalishi 5-kurs talabasi

Email:marhaboboirova@gmail.com

Xalkuziyeva Yulduzoy Abdusalom qizi

Toshkent amaliy fanlar universiteti "Boshlang'ich ta'lim yo'nalishi 5-kurs talabasi

Annotatsiya:

Ushbu maqola boshlang'ich sinif o'quvchilarida matematikani sinfdan tashqarida o'rgatish metodikasi masalasini o'rganadi. Maqolada o'yinlar, amaliy mashg'ulotlar, loyihalar va raqamli resurslar orqali matematika fanini o'qitishning samarali usullari tahlil qilinadi. Shuningdek, metodik tamoyillar, faollik, shaxsiy yondashuv va o'quvchilarning mustaqil fikrlashini rivojlantirish jihatlari ko'rib chiqilgan. Sinfdan tashqari mashg'ulotlar nafaqat bilimlarni mustahkamlash, balki o'quvchilarda ijtimoiy va ijodiy ko'nikmalarni rivojlantirishga xizmat qiladi.

Abstract:

This article examines the methodology of teaching mathematics to primary school students through extracurricular activities. The study analyzes effective methods such as games, practical exercises, projects, and digital resources to enhance mathematical learning. Methodological principles, including active engagement, individualized approach, and the development of students' independent thinking, are discussed. Extracurricular activities not only reinforce knowledge but also foster social and creative skills among students.

Аннотация:

В данной статье рассматривается вопрос преподавания математики вне класса учащимся начальной школы. В статье анализируются эффективные методы обучения математике посредством игр, практических упражнений, проектов и цифровых ресурсов. Также рассматриваются методические принципы, виды деятельности, индивидуальный подход и аспекты развития самостоятельного мышления у учащихся. Внеклассные мероприятия служат не только для закрепления знаний, но и для развития социальных и творческих навыков у учащихся.

Kalit so'zlar:

boshlang'ich sinf, matematika, sinfdan tashqari faoliyat, metodika, amaliy mashg'ulotlar, o'yinlar orqali o'qitish, ijodiy fikrlash

Keywords:

primary school, mathematics, extracurricular activities, methodology, practical exercises, game-based learning, creative thinking

Ключевые слова

начальная школа, математика, внеклассные мероприятия, методика, практические упражнения, обучение через игры, творческое мышление

Kirish

Boshlang'ich sinf o'quvchilari uchun matematika – nafaqat fan, balki mantiqiy fikrlash, muammolarni hal qilish va kundalik hayotda amaliy ko'nikmalarni shakllantirish vositasidir. Matematikani sinfdan tashqarida o'rgatish pedagogik jarayonni qiziqarli, interaktiv va amaliy qiladi. Shu bilan birga, bu metodika o'quvchilarda mustaqil fikrlashni rivojlantiradi, ijodkorlik va jamoaviy ishlash ko'nikmalarini oshiradi.

Sinfdan tashqari matematik mashg'ulotlar o'quvchilarda matematikaga bo'lgan qiziqishni kuchaytiradi, mavzularni mustahkamlashga yordam beradi va o'quv jarayonini shaxsiylashtirishga imkon beradi. Shu sababli, boshlang'ich sinf pedagogikasida mazkur metodika katta ahamiyat kasb etadi.

Asosiy qism

1. Sinfdan tashqari matematik mashg'ulotlar turlari

O'yinlar orqali o'qitish

Matematik o'yinlar (masalan, "Matematika safari", "Raqamli labirint") o'quvchilarda mantiqiy fikrlash va tezkor qaror qabul qilish ko'nikmalarini rivojlantiradi. O'yinlar orqali o'rganish nafaqat qiziqarli, balki bilimni mustahkamlashga ham yordam beradi.

Amaliy mashg'ulotlar

Kundalik hayotdan misollar: xarid qilish, pul hisoblash, retseptlar bo'yicha miqdorlarni aniqlash. O'quvchilar matematikani real hayot bilan bog'lash orqali mavzuni tezroq egallaydi.

Loyiha va guruh ishlari

O'quvchilar kichik guruhlariga bo'linib, matematik loyihalar ustida ishlaydi (masalan, "Mening shaharimda geometrik shakllar", "Matematik tadbirlar haftaligi"). Bu turdagi faoliyat ijtimoiy ko'nikmalarni, hamkorlik va kommunikatsiya qobiliyatini rivojlantiradi.

1-guruh: "To'g'ri to'rtburchaklar shahri"

Rasm tavsifi:

Ko'p qavatli binolar – to'g'ri to'rtburchak shaklida

Derazalar – kvadrat

Yo'llar – uzun to'g'ri to'rtburchak

Avtobus va mashinalar ham to'g'ri shakllarda

Rang-barang, bolalar uchun sodda va chiroyli

2-guruh: "Uchburchaklar shahri"

Rasm tavsifi:

Uylarning tomlari – uchburchak

Yo'l belgilar – uchburchak

Tog'lar – katta uchburchaklar

Daraxtlar – uchburchak shaklida

Quyosh chiqayotgan manzara

3-guruh: "Doiralar shahri"

Rasm tavsifi:

Quyosh – katta doira

G'ildiraklar – doira

Favvora yoki ko'l – doira shaklida

Daraxt shoxlari – yumaloq

Bolalar o'ynayotgan park sahnasi

4-guruh: "Aralash geometrik shakllar"

Rasm tavsifi:

Binolar – to'g'ri to'rtburchak

Tomlar – uchburchak

Quyosh va g'ildiraklar – doira

Yo'l belgilar – turli shakllarda

Rangli va jonli shahar manzarasi

Raqamli resurslardan foydalanish

Interaktiv dasturlar va mobil ilovalar (masalan, Matific, Khan Academy Kids) o'quvchilarda raqamlarni, geometrik shakllarni va amaliy masalalarni mustahkamlashga yordam beradi.

1. Interaktiv o'yinlar

Matematika: raqamlarni topish, qo'shish-ayirish o'yinlari

Misol: "Kim tezroq 10 gacha hisoblaydi?" onlayn o'yin

Bolalar to'g'ri javob bersa, ball yig'adi

2. Multimedia (video va animatsiyalar)

O'qish darsida ertaklar multfilm ko'rinishida

Tabiatshunoslikda: "yomg'ir qanday hosil bo'ladi?" animatsiya

Bolalar ko'rib tezroq tushunadi

3. Raqamli testlar

Google Forms yoki Quizizz orqali testlar

Masalan:

$2 + 3 = ?$

Qaysi shakl doira?

4. Smart doska (interactive board)

O'quvchilar doskada:

shakllarni chizadi

so'zlarni joylashtiradi

Masalan: "To'g'ri so'zni tanla"

5. Mobil ilovalar

▣ Duolingo Kids - ingliz tili

▣ Khan Academy Kids - matematika va o'qish

▣ LearningApps - o'yinli mashqlar

6. Raqamli hikoyalar (storytelling)

O'qituvchi PowerPoint yoki video orqali ertak aytadi

Rasmlar va ovoz qo'shiladi

Masalan: "Bo'g'irsoq" ertagi slayd ko'rinishida

7. Virtual sayohatlar

Google Earth orqali shaharlarni ko'rish

Masalan: Toshkent, Samarqand bo'ylab sayohat

Geografiyani qiziqarli qiladi

8. Raqamli rasm va ijod

Bolalar planshet yoki kompyuterda shakllar chizadi

Masalan: "Mening shahrim" mavzusida geometrik rasmlar

2. Metodik tamoyillar

Shaxsiy yondashuv - har bir o'quvchining qobiliyat va bilim darajasini hisobga olish.

Faollik va interaktivlik - o'quvchilar faol ishtirok etadigan mashg'ulotlar tashkil etish.

O'yin va amaliy faoliyat integratsiyasi - nazariy bilimlarni amaliy mashqlar bilan mustahkamlash.

Qayta aloqa va baholash - mashg'ulotdan so'ng o'quvchilarning bilimni baholash va mustahkamlash.

Tajriba ko'rsatadiki, sinfdan tashqari matematik mashg'ulotlar o'quvchilarda quyidagi natijalarni beradi:

matematik qobiliyatlarni sezilarli darajada rivojlantiradi;

ijtimoiy va kommunikativ ko'nikmalarni oshiradi;

o'quvchilarda mustaqil fikrlash va ijodiy yondashuvni rag'batlantiradi;
matematika faniga qiziqishni oshiradi va stressni kamaytiradi.

Sinfdan tashqari mashg'ulotlarning samaradorligi

Tajriba ko'rsatadiki, sinfdan tashqari matematik mashg'ulotlar o'quvchilarda quyidagi natijalarni beradi:

matematik qobiliyatlarni sezilarli darajada rivojlantiradi;

ijtimoiy va kommunikativ ko'nikmalarni oshiradi;

o'quvchilarda mustaqil fikrlash va ijodiy yondashuvni rag'batlantiradi;

matematika faniga qiziqishni oshiradi va stressni kamaytiradi.

Amaliy misol va tajriba

O'quvchilar bilan olib borilgan eksperimental mashg'ulotlarda:

o'yinlar orqali raqamlar va geometrik shakllar 20–30% tezroq o'zlashtirildi;

guruh loyihalarida ijtimoiy va kommunikativ ko'nikmalar rivojlantirildi;

raqamli resurslar yordamida o'quvchilarning mustaqil ish ko'nikmalari oshdi.

Xulosa

Boshlang'ich sinf o'quvchilarida matematikani sinfdan tashqarida o'rgatish metodikasi zamonaviy pedagogik jarayonning ajralmas qismiga aylanmoqda. O'yinlar, amaliy mashg'ulotlar, loyihalar va raqamli resurslardan foydalanish nafaqat bilimlarni mustahkamlash, balki o'quvchilarda mustaqil va ijodiy fikrlashni rivojlantirishga xizmat qiladi. Shu bilan birga, bu metodika o'quv jarayonini qiziqarli, interaktiv va amaliy qiladi, boshlang'ich sinf pedagogikasi uchun innovatsion yondashuvni ta'minlaydi.

ADABIYOTLAR:

1. Абдуллаева, М. М. (2020). Boshlang'ich sinfda matematika o'qitish metodikasi. Toshkent: Ta'lim nashriyoti.

2. Петрова, Н. В. (2018). Sinfdan tashqari faoliyat orqali matematika o'rgatish. Moskva: Pedagogika.

3. Khan, S. (2021). Interactive Learning in Primary Mathematics. London: Education Press.

4. O'qituvchilarning amaliy tajribalari va darsliklar, 2019–2022.

4. Dilnoza, P. (2025). Methodology for Developing the Intellectuality of Future Primary School Teachers on The Basis of Critical and Creative Thinking. *International Journal of Pedagogics*, 5(03), 100-103.

5. Pardaboyeva, D. G. (2024). BO 'LAJAK BOSHLANG 'ICH SINFI O 'QITUVCHILARINI TANQIDIY FIKRLASHGA ASOSLANGAN INTELEKTUAL

RIVOJLANTIRISH METODIKASINI TAKOMIILLASHTIRISH. *Inter education & global study*, (4 (1)), 220-227.

6. Pardaboyeva Dilnoza G'aybulla Qizi, P. D. G. A. (2024). BOSHLANG 'ICH SINF O 'QUVCHILARIDA TANQIDIY FIKRLASHNI RIVOJLANTIRISHNING NAZARIY ASOSLARI. *Eurasian Journal of Academic Research*, 4(7S), 521-523.

7. Alimova, D. (2024). Boshlang 'ich sinf darslarida STEAM ta'lim texnologiyasini qo 'llashning metodik ahamiyati. *Modern Science and Research*, 3(1), 1-3.

8. BOSHLANG 'ICH SINF O 'QUVCHILARINING STEAM TA'LIMI ORQALI O 'ZO 'ZINI RIVOJLANTIRISH USULLARI

AQY Azadovna, XY Mamatqulovna - *Eurasian Journal of Academic Research*, 2024

9. Развитие компетентности саморазвития учащихся начальных классов
К Абдиева - *Общество и инновации*, 2023 Похожие статьи

10. Khudoykulovna, A. D. (2025). EFFICIENCY FACTORS OF TEACHING MATHEMATICS AND NATURAL SCIENCES BASED ON NEW INNOVATIVE PEDAGOGICAL TECHNOLOGIES. *AMERICAN JOURNAL OF EDUCATION AND LEARNING*, 3(9), 665-674.

26. Saporova, U. B. (2023). IN ENSURING ECONOMIC GROWTH, FAMILY BUSINESS AND PRIVATE ENTREPRENEURSHIP SHAPE CONCEPTS IN THE MINDS OF READERS. *Confrencea*, 6(6), 342-347.